

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Yhteistyöasiakirja Pohjois-Savo

7.3.2022

Sisältö

- Keskusteluteemat
 - Osaavan työvoiman saatavuus ja alueellinen liikkuvuus
 - Valtion alueellisen läsnäolon vahvistaminen Pohjois-Savossa: tutkimuskeskittymät ja elinkeinoelämän palvelut
- Liitteet
 - Maakunnan tilanne- ja kehityskuva – Pohjois-Savo
 - Osallistujat

Osaavan työvoiman saatavuus ja alueellinen liikkuvuus

Ilmiön/käsillä olevan tilanteen kuvaus

Työvoiman tarjonta ei Pohjois-Savossa vastaa alueen elinkeinoelämän ja julkisen sektorin kysyntää ja riitä turvaamaan niiden toimintaedellytyksiä. 20 avainyrityksen lähivuosien suunnitellut investoinnit ovat 800 M€, ja myös muilla yrityksillä on investointi- ja kehittämistavoitteita.

Pohjois-Savon yrityksille tehdyissä kyselyissä (Savon Yrittäjät, Kuopion alueen kauppakamari) maakunnan yritykset ovat nostaneet keskeiseksi kasvun esteeksi osaavan työvoiman saatavuuden. Kansainvälistä rekrytointia tulee edistää.

Eläkkeelle siirtävien määrä kasvaa ja työikään tulevien määrä vähenee. Pitkään jatkuneet syntyvyyden aleneminen, väestön ikääntyminen sekä muuttotappio laskevat työvoiman tarjontaa etenkin Kuopion seudun ulkopuolella. Kuopion seudun hyvä vetovoima on saatava tukemaan muiden vientiseutujen yrityselämän työvoimankysyntää. Lisäksi Pohjois-Savon väestön sairastavuus heikentää työvoiman saatavuutta merkittävästi.

Pohjois-Savossa on rakenteellista osaamisvajetta, mm. tekniikan alan korkeakouluista. Koulutustarjonnan tulee vastata elinkeinoelämän ja muun yhteiskunnan tarpeita. DI- ja tuotantotalouden insinöörien sekä ICT-osaajien koulutusten käynnistyminen on elinkeinoelämän kilpailukyyn kannalta oleellista.

- Valtioneuvosto hyväksyi esitykset koulutusvastuiden laajentamisesta istunnossaan 13. tammikuuta 2022.

Alkutuoannon ja siihen kytkettyväle teollisuudelle on tärkeää varmistaa alkutuoannon koulutuksen jatkuvuus riittäväillä resursseilla.

Pohjois-Savon aluerakenne muodostuu lisälmen, Kuopion ja Varkauden laajoista ja osittain päällekkäisistä työssäkäyntialueista, jotka muodostavat yhdessä VT5:n ja Savon radan kanssa selkeän rungon maakunnan työssäkäynnille. Työssäkäynti on laajennut VT9 pitkin myös Suonenjoelle.

Tällä hetkellä joukkoliikennepalvelut eivät tue työvoiman eikä opiskelijoiden liikkuvuutta alueella.

Kehittämisen kärjet/haasteet/mahdollisuudet

Opiskelulukään tulevien määrä vähenee, mikä vaikuttaa oppilaitosten kilpailutilanteeseen ja koulutustarjonnan saavutettavuuteen eri tyyppisillä alueilla. Kansainvälisiä osaajia tarvitaan nykyistä enemmän.

Perustelu AKKE-tuen kohdentamiseksi UEFille ja Savonialle (ei koulutuksen järjestämiseen): Uusien koulutusvastuiden myötä koulutusten käynnistäminen vaatii elinkeinoelämälähtöistä suunnittelua. Koulutusten tarvesuunnittelulla on syytä tarkentaa tehtyjen selvitysten tuottamaa tietoa ja haakea työelämädialogissa koulutusten profiilia, jotta se vastaa osaamistarpeeseen. Samalla tarvitaan työelämän sitoutumista uudentyyppiseen työelämälähtöiseen pedagogiikkaan, jotta varmistetaan harjoittelupaikkojen saanti sekä opiskelijoiden jääminen alueelle. **Keskusteluesitys sekä perustelu AKKE-tuen kohdentamiseksi YSAOille (ei koulutuksen järjestämiseen):** Maatalous- ja luonnonvara-alan työvoiman saatavuuden turvaaminen edellyttää koulutuksen toteutusmallien sekä oppimisympäristöjen muutosta. Tavoitteena luoda vaihteittainen kehitysohjelma, jonka avulla saavutetaan "Peltoniemi on Pohjois-Savon hiihneutraali maatalousalan ja eläintenhoidon osaamiskeskus 2030" -tavoite. Suunnittelurahoitusta käytetään tämän kokonaisuuden suunnitteluun.

AKKE-rahoitus: Tarvesuunnittelu 300 000 €

Keskusteluesitys sekä perustelu AKKE-tuelle: Pendelöintiä Kuopion seudulta läheisille työssäkäyntialueille Ylä-Savon, Varkauden seudun ja Sisä-Savon suuntaan tulee lisätä, koska sillä vahvistetaan niiden osaavan työvoiman saatavuutta. Vähäistä linja-auto- ja junavuorotarjontaa työssäkäyntiä aikataulusopivasti palvelevat uudet, esimerkiksi kutsuohjatus liikennepalvelut, ovat edellytys Kuopion ulkopuolisten alueiden työvoiman liikkuvuudelle ja saatavuudelle. Ne tukevat myös koulutuksen saavutettavuutta ja opiskelijoiden työpaikkaharjoittelun saavutettavuutta työssäkäyntialueiden välillä.

AKKE-rahoitus: 100 000 €

Tavoite

Varmistetaan osaavan työvoiman saatavuutta.

Maakunnassa oleva koulutus vastaa elinkeinoelämän kasvu- ja uudistustarpeisiin ja ilmastomuutoksen torjunnassa käytettävien menetelmien ja tuotteiden kehittämiseen.

Osaavan työvoiman saatavuus paranee Kuopion seudun ulkopuolisilla alueilla toimivien uusien liikenne- ja ratkaisujen myötä.

Etenkin toisen asteen koulutuksen saavutettavuus paranee keskusten ulkopuolella.

Poikkihallinnollisuus: Merkitse, mihin eri ALKE-päätöksen osa-alueisiin kehittämisen kärjet liittyvät

☐	Ilmastomuutoksen hillintä ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen	☒	Osaaminen ja sivistys aluekehityksen voimavarana
☒	Kestävä yhdyskuntakehitys ja toimivat yhteydet	☐	Osallisuuden ja hyvinvoinnin lisääminen sekä eriarvoistumisen ehkäisy
☒	Uudistuva elinkeinoelämä ja TKI-toiminnan vauhdittaminen	☐	Aluekehittämisen toimintamalli

Osaavan työvoiman saatavuus ja alueellinen liikkuvuus, sivu 2

Toimenpiteet 1–3 kpl	Vaikutukset	Johtopäätökset: Maakunnan ja valtioneuvoston välineet
<p>1) Alueellisen ennakkoinnin vahvistaminen ja kv-osaajien saatavuuden helpottaminen.</p> <p>2) UEF ja Savonia saivat tutkinnonanto-oikeudet DI-koulutukseen, ohjelmistoalan koulutukseen ja tuotantotalouden insinööri-koulutukseen, millä pyritään vastaamaan rakenteelliseen työvoimantarjontaan. Koulutussisällöt laaditaan siten, että varmistetaan koulutuksen elinkeinoelämälähtöisyys ja rakennetaan kumppanuusverkosto.</p> <p>3) Maatalous- ja luonnonvara-alan työvoiman saatavuuden turvaaminen uudistamalla koulutuksen toteutusmallia sekä oppimisympäristöjä.</p>	<p>Kohtaanto-ongelman ratkaiseminen ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen.</p> <p>Uusilla koulutusvaukeilla vastataan alueen elinkeinoelämän tarpeisiin ja parannetaan osaavan työvoiman saatavuutta rakenteellisen osaamisvajeen osalta.</p> <p>Ammatillisen koulutuksen luonnonvara-alan rahoituksen turvaaminen vaikuttaa osaavan työvoiman saatavuuteen koko itäisen ja keskisen Suomen alueella.</p> <p>Ammatillinen koulutus toimii lisäksi polkuna ammattikorkeakouluun, joten vaikutukset ulottuvat myös korkeasteen tutkinnon suorittaneen työvoiman saatavuuteen. Lisäksi alan koulutuksella on merkittäviä vipuvaikutuksia myös muiden toimialojen (mm. elintarvikkeiden jatkojalostus, kiertotalous, logistiikka) toimintaan ja elinvoimaisuuteen. Uusien oppimisympäristöjen ja koulutusmallien suunnittelulla luodaan pohjaa alan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi, mutta se ei poista rahoituksesta johtuvia ongelmia.</p>	<p>Hyödynnetään täysimääräisesti alueellista ennakkointia yhteistyössä valtakunnallisen ennakkointityön kanssa. Maakunnan oman ennakkointiyhteistyön tiivistäminen keskeisten sidosryhmien kesken.</p> <p>Työvoiman maahanmuuton koordinaatio Itä-Suomen alueella hoidetaan yhteistyössä ELY-keskusten kesken.</p> <p>Mahdollistetaan maatalous- ja luonnonvara-alan koulutus tulevaisuudessa siten, että opetusmaatilojen ja niiden tarvitsemien koneiden ja laitteiden ylläpito ja kehittäminen on mahdollista. Opetusmaataloja hyödynnetään sekä toisen asteen ammatillisen mutta myös ammattikorkeakoulun toiminnassa. Uusien koulutusmallien ja oppimisympäristöjen kehittäminen.</p>
Ylä-Savon ammattiopisto, Pohjois-Savon liitto		
<p>4) Konsulttiselvitys sekä kokeilutoimenpiteet joukkoliikenteen kehittämiseksi, mm. kutsuohjattu liikenne.</p>	<p>Toimivilla liikenneyhteyksillä varmistetaan osaavan työvoiman saatavuus ja opiskelijoiden liikkuvuus myös Kuopion seudun ulkopuolella. Työmarkkinatarjonnan monipuolistuminen ja koulutuksen saavutettavuus paranee, mikä vaikuttaa osaavan työvoiman saatavuuteen.</p>	<p>Toimivat joukkoliikenneyhteydet tukevat osaavan työvoiman saatavuutta, tukevat opiskelijaliikkuvuutta ja estävät siten koulutuspuudokkuutta. Joukkoliikenteen hyödyntäminen tukee myös vähähiilisyttä.</p>
Pohjois-Savon liitto, ELY-keskus		

Valtion alueellisen läsnäolon vahvistaminen Pohjois-Savossa: tutkimuskeskittymät ja elinkeinoelämän palvelut

Ilmiön/käsillä olevan tilanteen kuvaus	Kehittämisen kärjet/haasteet/mahdollisuudet	Tavoite
<p>Pohjois-Savossa on useita kansallisesti ja kansainvälisesti merkittäviä usean tutkimuslaitoksen tiiviiseen yhteistyöhön perustuvaa TKI-keskittymiä, jotka tukevat maakunnan elinkeinopoliittisten kärkien kehittämistä. Esimerkiksi maakunnan vesiosaaminen kytkeytyy vahvasti useiden tutkimuslaitosten, oppilaitosten ja yritysten toimintaan.</p> <p>Valtion yksikköjen ja tutkimuslaitosten sijoittamisessa ja vahvistamisessa on otettava huomioon olemassa olevat ja kehittyvät osaamis- ja toimintokeskittymät, palvelujen tarve sekä toimintaympäristön tuntemus sekä keskittymien kytkeytyminen alueiden muihin vahvuuksiin.</p> <p>Pohjois-Savon vienti perustuu kone- ja energiateknologiaan, metsäteollisuuteen ja elintarvikkeisiin, muut ovat nousevia aloja.</p> <p>Vienti jakautuu melko tasaisesti Kuopion, Varkauden ja Ylä-Savon seutukuntien kesken, myös Sisä-Savosta lähtevä vienti on merkittävää.</p> <p>Pitkällä aikavälillä yritysten viennin kasvu on ollut Pohjois-Savossa koko maan keskiarvoa parempaa. Pohjois-Savossa kasvuhakuisuus on ollut muuta maata hieman alhaisempaa, ja tämä on näkynyt myös vientiä harjoittavien yritysten määrässä.</p> <p>Jotta kasvavien ja vientiä tekevien yritysten joukkoon saadaan nykyistä enemmän yrityksiä, tarvitaan kattavat alueelliset palvelut. Elinkeino poliittiset palvelut ovat maakunnan kärkialojen kasvun ja kehittämisen edellytys. Tällä hetkellä Pohjois-Savon ELY-keskuksen yritysasiantuntijoiden määrä on vähäinen ja Business Finlandilla sekä RR-ELYllä ovat varsinaiset asiakasvastaavat vain hyvin harvalle yritysjoukolle, jolloin yritysten aktiivointia ja kontaktointia ei kyetä tekemään riittävästi.</p>	<p>Keskustelu esitys: Valtion T&K-toiminnan yksiköiden vahvistaminen Pohjois-Savossa (LUKE, GTK, VTT, THL, Ruokavirasto)</p> <p>-</p> <p>Keskustelu esitys sekä perustelu AKKE-tuelle: Business Finlandin ja Team Finlandin alueellisten henkilöresurssien vahvistaminen kasvun ja viennin edistämisen toimenpiteisiin.</p> <p>- Tuki kohdennettaisiin pk-yritysten sparraamiseen ja tukemiseen ja neuvontaan BF:n ja TF:n palvelujen hyödyntämiseksi kasvu- ja kansainvälistymistoimenpiteissä.</p> <p>AKKE-rahoitus: 235 000 €</p> <p>Keskustelu esitys sekä perustelu AKKE-tuelle: Invest in -toiminnan parempi kytkeytyminen alueille, toimija- ja osajaverkon rakentaminen (AKKE-tukea kehittämisen) Pohjois-Savon ELY-keskuksen riittävä resursointi yrityspalveluissa.</p> <p>AKKE-rahoitus: 80 000 €</p>	<p>Valtion T&K-toiminnan yksiköt vahvistuvat Pohjois-Savossa, ja yksiköt vahvistavat maakunnan elinkeinopoliittisten kärkialojen osaamista ja kansainvälistymistä yhdessä UEF:n ja Savonin sekä toisen asteen ammatillisten oppilaitosten kanssa.</p> <p>T&K-toiminnan yksiköiden vahvistaminen Pohjois-Savon elinkeinoelämän kärkiä tukevassa toiminnassa kytkeytyy myös alueen osaavan työvoiman saatavuuteen.</p> <p>Valtioneuvoston linjauksen mukainen tavoite valtion toimintojen vahvistamiseksi alueilla tukee Pohjois-Savon kansainvälisen ja kansainvälistyvän teollisuuden ja muun liiketoiminnan kilpailukykyä ja uudistumista.</p> <p>Elinkeinoelämän palvelujen ansiosta kasvavien, vientiä harjoittavien yritysten määrä lisääntyy.</p> <p>Pohjoissavolaisilla yrityksillä on saatavilla etenkin innovatiivisissa ja kansainvälisyyteen liittyvissä hankkeissa sparrausapua, joka tuntee BF:än rahoituksen ehdot ja mahdollisuudet. Pohjois-Savossa on BF:n asiantuntija, joka pystyy aktivoimaan ja sparraamaan yrityksiä, joilla ei ole omaa asiakasvastaavaa.</p> <p>Pohjois-Savon ELY-keskuksessa on riittävät rsurssit yritysten sparraamiseen ja aktivoimiseen.</p>

Poikkihallinnollisuus: Merkitse, mihin eri ALKE-päätöksen osa-alueisiin kehittämisen kärjet liittyvät

☒	Ilmastonmuutoksen hillintä ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen	☐	Osaaminen ja sivistys aluekehityksen voimavarana
☐	Kestävä yhdyskuntakehitys ja toimivat yhteydet	☐	Osallisuuden ja hyvinvoinnin lisääminen sekä eriarvoistumisen ehkäisy
☒	Uudistuva elinkeinoelämä ja TKI-toiminnan vauhdittaminen	☐	Aluekehittämisen toimintamalli

Valtion alueellisen läsnäolon vahvistaminen Pohjois-Savossa: tutkimuskeskittymät ja elinkeinoelämän palvelut, sivu 2

Toimenpiteet 1–3 kpl	Vaikutukset	Johtopäätökset: Maakunnan ja valtioneuvoston välineet
1) Varmistetaan riittävät resurssit Pohjois-Savossa toimiville valtion T&K-toiminnan yksiköille.	Valtion T&K-toiminnan yksiköiden vahvistaminen voimistaa Pohjois-Savon kärkialojen kehitystä ja kansainvälistymistä.	Tutkimuskeskittymät vahvistavat elinkeinoelämän kärkien kehitystä, luovat alueelle vetovoimaa ja uusia yrityksiä sekä houkuttelevat alueelle osaajia. Klusterit vahvistavat myös Invest in -toimintaa.
-		Valtion tutkimuskeskittymät omalta osaltaan vahvistavat alueiden elinkeinopoliittisten kärkien kehittymistä.
2) Alueellisella Team Finland yhteistyöllä vahvistetaan kasvun ja viennin edistämisen toimenpiteitä ja sitä kautta pyritään vahvempaan osallistumiseen EEN-verkostossa.	Alueen julkiset kansainvälistymispalvelut ja niiden saatavuus paranee. Näillä tavoitellaan vientiyritysten ja viennin määrän kasvua pidemmällä aikavälillä	Maakunnalliset toimijat täydentävät palveluohjausta ja osallistuvat aktiivisesti alueellisen TeamFinland-verkoston toimintaan sekä luovat uusia ekosysteemialustoja.
Business Finland/maakunta		Varmistetaan yritysten palveluihin pääsy ja alueellinen yhteistyö TF-verkostossa. Business Finlandin palveluiden parempi saavutettavuus tukee yritysten kasvua ja kansainvälistymistä sekä vahvistaa alueella uusien innovaatioiden ja liiketoiminnan syntyä.
3) Invest in -toiminnan alueellisen ulottuvuuden parantaminen. Yritysten, oppilaitosten ja yrityspalvelujen toimijaverkon yhteisten toimintamallien kehittäminen.	Toiminnalla parannetaan kansainvälisten ja kansallisten sijoitusten saamista Pohjois-Savon alueelle. Ajankohtaisen osaamisen vahvistaminen.	Invest in -toiminnan lisääminen vahvistaa entisestään maakunnan elinkeinopoliittisia klustereita. Lisäksi toiminnan vahvistaminen lisää maakunnan vetovoimaa ja uskottavuutta.
Kuntien yrityspalvelut		Kansallinen Invest in -toiminta vahvistaa yritystoimintaa myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella.